

УДК 368.9.06

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/161-23>**Супрун А. А.**кандидат економічних наук, доцент,
Державний університет економіки і технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4985-7673>**Бессінна О. С.**магістр,
Державний університет економіки і технологій**Suprun Anatoliy, Bessinna Oleksandra**
State University of economics and technology

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВОСТІ

У статті проаналізовано вплив пандемії коронавірусу на страхову галузь у 2019–2020 рр. Оцінено прямі і непрямі збитки галузі, а також нові можливості і завдання, що виникають перед страховиками. Охарактеризовано ґрунтовне дослідження впливу COVID-19 на глобальний страховий ринок, проведене корпорацією «Ллойд». Висновки дослідження «Ллойд» розглянуто в контексті змін провідних фондових індексів під час пандемії. Проаналізовано позицію щодо страхування ризиків захворювання на COVID-19 провідних українських страхових компаній. Визначено типи поведінки компаній по відношенню до страхування захворювання на коронавірус. За результатами аналізу сформовано висновок про те, що страхова галузь, як і інший фінансовий сектор, витримала першу хвилю пандемії, але зберігається серйозний рівень невизначеності на майбутнє. У перспективі формування страхового захисту від ризиків, подібних до COVID-19, можливе лише на платформі приватного і державного партнерства. Нова ситуація дала нові моделі управління страховими послугами на основі діджиталізації та відділеного доступу. Ці моделі в майбутньому здатні суттєво зменшити витрати на страхування, і у цьому полягає основний позитив від ситуації, що склалася у зв'язку з пандемією коронавірусу COVID-19.

Ключові слова: COVID-19, страхування, страхові компанії, страхові послуги, лондонський «Ллойд», ризик, фондовий ринок, знецінення активів, держава, партнерство.

INSURANCE INDUSTRY ACTIVITIES IN THE COVID-19 PANDEMIC CONDITIONS: PROBLEMS AND OPPORTUNITIES

The article presented analyses the impact of the coronavirus pandemic on the insurance industry in 2019–2020; problems were identified in the insurance sector caused by the pandemic, and tasks facing insurers in the future were defined. The impact of COVID-19 thorough research by Lloyd's Corporation on the global insurance market was described. In the mentioned study the direct and indirect losses of the industry were evaluated, in particular, the losses from the assets impairment exceed the direct losses is indicated. This situation is typical of all systemic global crises. The results of the Lloyd's research are considered by the author in the context of changes in leading stock indices during the pandemic. The market's collapse during the announcement of the pandemic changed to their correction in the direction of increase and stabilization. Therefore, assets impairment losses should be adjusted downwards by the end of the year. The position on COVID-19 risk insurance of leading Ukrainian insurance companies is analyzed. The behavior types of companies in relation to coronavirus insurance (full insurance, complete refusal, limited insurance) are determined. According to the analysis results, the insurance industry, like other financial sectors, successfully withstood the first wave of the pandemic. However, there is a serious level of uncertainty about the future: governments have shown their weakness in fighting such threats; an effective vaccine has not been developed or tested yet, and the second wave of coronavirus has already begun in full. Therefore, in the future, the formation of insurance protection against risks similar to COVID-19 is possible only on the private and public partnership platform. Largely, insurers will not take on pandemic risks on their own, but they can significantly improve the process of managing and financing such risks in partnership with the state. The new situation has given new business models for managing insurance services based on digitalization and separate access. There is no doubt now that all the achievements in the management of insurance services, which were carried out in a short time during the pandemic, will be used in the future and will be further developed. These models will be able to significantly reduce insurance costs in the future, and this is the main positive of the situation in connection with the COVID-19 coronavirus pandemic.

Keywords: COVID-19, insurance, insurance companies, insurance services, Lloyd's of London, risk, stock market, assets impairment, state, partnership.

JEL classification: G22, G23, G28, G29, G32

Постановка проблеми. У 2019–2020 рр. коронавірус став справжнім випробуванням для суспільно-економічних відносин у глобальному масштабі. Не стала винятком і страхова галузь. Зараз перед страховиками в усьому світі постало питання серйозного коригування існуючих бізнес-моделей, особливо у сфері медичного страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження, зважаючи на раптове, несподіване виникнення ситуації з COVID-19 та стрімкий розвиток подій, здебільшого знаходяться на початковому етапі. Найбільш актуальними сьогодні є дослідження глобальних страхових корпорацій (серед яких варто виділити дослідження лондонського «Ллойд»), які вже мають

актуальну базу даних і активно коригують свої бізнес-моделі. Теорія страхування «медицини катастроф» буде формуватися у міру надходження нових даних і вивчення досвіду нових страхових послуг і страхових технологій.

Мета статті полягає в оцінці напрямів страхового захисту від COVID-19 та його майбутніх мутацій на основі вивчення вже проведених досліджень, статистичних даних та наявних на ринку страхових продуктів.

Виклад основного матеріалу. Світова економіка і міжнародні фінанси є апіорі нестабільними. Цикли економічних піднесення і криз змінюють один одного й у цілому являють собою механізм, який забезпечує динаміку розвитку. Нові загрози і ризики народжують нові механізми і технології захисту. Сьогодні глобальний світ зіткнувся з проблемою нового типу – пандемією коронавірусу COVID-19. Попри те, що в багатьох країнах світу суспільство реагувало колективно: бізнес, благодійні організації, громади та уряди працювали і працюють разом для подолання кризи в галузі охорони здоров'я, надають фінансову підтримку працівникам та компаніям та зміцнюють світову економіку, у цілому глобальний світ виявився не готовим для нового виклику.

Коронавірус SARS-CoV-2 (далі – COVID-19) став справжнім «чорним лебедем» для світової економіки.

11 березня 2020 р. Всесвітня організація охорони здоров'я (далі – ВООЗ) визнала спалах нового коронавірусу SARS-CoV-2 пандемією [1].

Пандемія (грец. *Πανδημία* – всенародний, від *παν* – увесь + *δήμος* «демос» – народ) – це форма епідемічного процесу, для якої характерно інтенсивне масове поширення інфекційного захворювання та охоплення ним населення всієї країни, декількох країн світу або континентів. За визначенням ВООЗ, пандемія – це поширення нового захворювання у глобальних масштабах з ураженням частини населення за відносно короткий проміжок часу [2].

Від початку світ не знав, як реагувати на незвичну ситуацію, яка повністю підходить під класичне вже формулювання «чорного лебедю» – важкопрогнозованої та рідкісної події, яка має значні наслідки [3, с. 26]. Думки вчених-інфекціоністів, політиків, економістів, фондових трейдерів, пересічних громадян відрізнялися докорінно – від абсолютної паніки до повного заперечення.

Від початку пандемії (ще до її оголошення) ВООЗ достатньо помірно оцінила рівень загрози, яку коронавірус несе світові. Наголошувалося, що достатньо буде дотримуватися карантинних заходів і пов'язаних із цим певних обмежень [1].

Але на момент написання статті (жовтень 2020 р.) вже зрозуміло, що наслідки є набагато серйознішими – як з погляду людських утрат (станом на 17 жовтня 2020 р. від коронавірусу COVID-19 померло 1 114 188 осіб [4]), так і втрат економічних (які дуже важко підрахувати, і тут дуже багато прямо протилежних думок). У жовтні 2020 р. Італія, Німеччина, Франція та низка інших європейських країн оголосили про прихід другої хвилі коронавірусу і знову впроваджують жорсткі карантинні обмеження. А це означає, що прямі і непрямі збитки в найближчій перспективі продовжуватимуть зростати.

Найбільше вразило суспільство те, що навіть у розвинених країнах світу на початковому етапі пандемії для важкохворих не вистачало лікарняних ліжок ні в державному, ні в приватному секторах. Достатньо показовим виявилось й те, що попри сучасні інформаційні технології і зростаючу транспарентність суспільних відносин уряди країн певний час змогли приховувати інформацію про вірус та його наслідки від загалу. Це підводить до підсумку про неефективність, хибність існуючих моделей моделювання та прогнозування або невдале їх використання на практиці.

Детально вивчають ситуацію з коронавірусом COVID-19 і страхові компанії, які вже здійснюють страхові виплати постраждалим, фіксують прямі та непрямі витрати та прогнозують ситуацію на майбутнє.

Так, за підрахунками лідера світової страхової галузі корпорації Lloyd's, втрати страховиків є безпрецедентно високими і зростатимуть (рис. 1).

Ситуація є доволі нестандартною. Так, достатньо великим є обсяг прямих збитків, що пов'язується з виплатами за медичними страховками і страховками за полісами страхування життя серед населення заможних країн. Але більший збиток оцінено від зниження інвестиційних можливостей. Страховий сектор виплачує клієнтам претензії, оцінені в 107 млрд доларів США, одночасно спостерігаючи зменшення вартості його глобальних активів на 96 млрд доларів США через негативні події на глобальному фінансовому ринку, що разом робить це найбільшим в історії збитком у галузі [5].

Безумовно, страхова галузь напряму пов'язана з глобальним фінансовим ринком, адже кошти, отримані від страхувальників, необхідно інвестувати. У великих страхових і перестрахових компаніях більшість прибутку формується від інвестиційної, а не від страхової діяльності.

Реакція фондового ринку на події, пов'язані з COVID-19, також не була однозначною (рис. 2).

Від моменту оголошення пандемії спостерігається певний «обвал» індексів Dow Jones, S&P 500, NASDAQ, Nikkei 225 із подальшою корекцією і стабілізацією. При цьому FTSE 100 та China A50 практично ніяк не зреагували на події. Вдався взнаки класичний ефект диверсифікації, адже акції технологічних компаній, які надавали інформаційні послуги та послуги віддаленого доступу, а також акції медичних і фармацевтичних компаній, дуже зросли у ціні, компенсуючи падіння в секторах туризму та перевезень. Узагалі складається враження, що глобальний фондовий ринок більше реагує на вибори у США, ніж на пандемію коронавірусу, хоча ситуація може докорінно змінитися, якщо вірус покаже явні ознаки мутації або якщо ліки та вакцина виявляться неефективними.

Страхові компанії проводять активні дослідження у сфері поширення вірусу, фактичних та очікуваних збитків. При цьому між страховиками немає однастайності щодо можливості страхувати даний ризик. Ті страхові компанії, які дійшли висновку про можливість страхування від COVID-19 та його наслідків, вважають, що хвороба є в принципі виліковною респіраторною хворобою з дещо вищим за стандартний ризик смертності, але компенсація ризику може закладатися в тарифі. Попит на даний вид страхування страховики оцінюють як помірно високий. Ті страховики, які відмовилися вводити страхування від COVID-19 до асор-

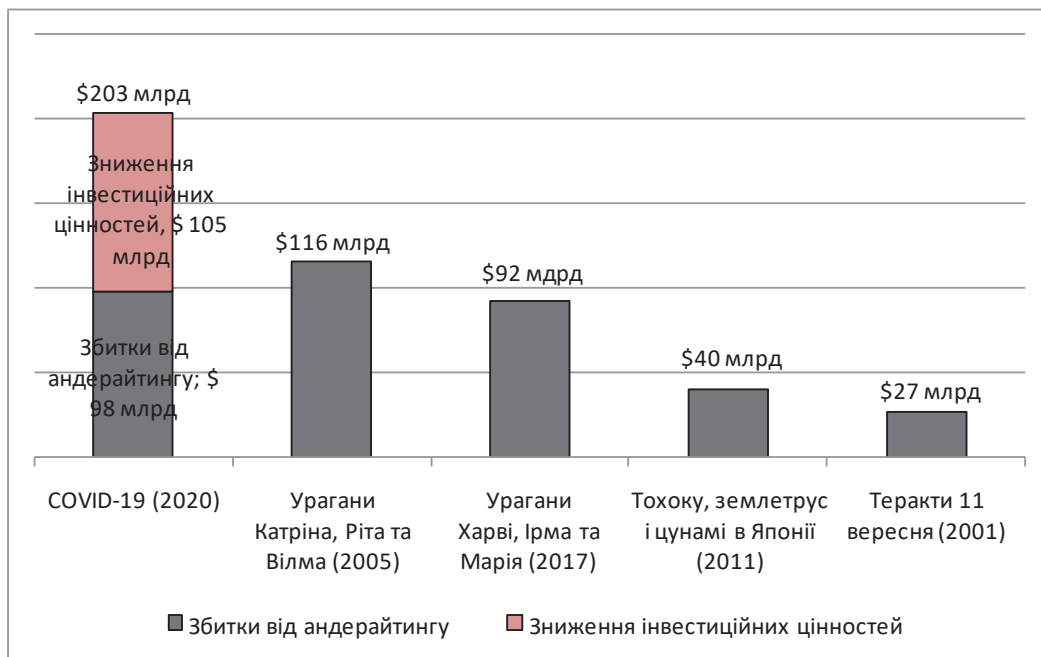

Рис. 1. Втрати страхової галузі від COVID-19 порівняно з іншими катастрофічними випадками станом на початок 2020 р.

Джерело: складено авторами за даними [5]

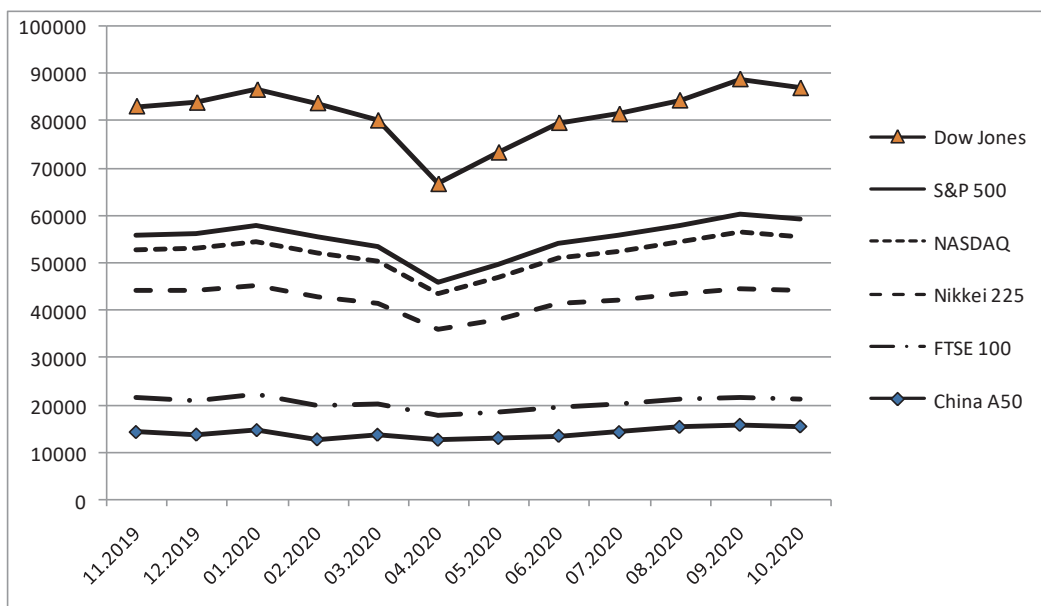

Рис. 2. Динаміка основних фондових індексів під час активної фази пандемії COVID-19

Джерело: складено авторами за даними [6–11]

тименту своїх послуг, аргументують це значним рівнем невизначеності з декількох ключових питань:

- час розроблення й ефективність вакцини;
- вартість вакцини і можливість масової вакцинації (особливо в нерозвинених країнах із малозаможним населенням);
- можлива мутація вірусу з більш важкими наслідками для здоров'я людини;
- низькою ефективністю державних заходів у боротьбі з COVID-19.

Розглянемо ситуацію зі страхуванням від COVID-19 на українському страховому ринку. Для цього оперуватимемо TOP-10 страховиків за валовими страховими преміями за версією журналу «Фориншурер» (табл. 1).

Думки лідерів страхового ринку щодо страхування на випадок захворювання COVID-19, як бачимо, різняться. Одні компанії надають захист навіть окремим фізичним особам, інші концентруються на корпоративному сегменті, справедливо вважаючи, що таким чином здійснюється найкраще розсіювання ризиків.

Багато страховиків пропонують страхування туристів від COVID-19, оскільки наявність такого страхового захисту є обов'язковою передумовою перетину кордону.

Безумовно, дуже важливим, якщо не головним, є фактор низької спроможності держави захистити своїх громадян, якщо кількість тих, хто потребує стаціонарної допомоги, перевищить критичну межу. Ситуація, що склалася у США, Італії, Великобританії та інших розвинених країнах, показала практичну відсутність так званої «медицини катастроф». Страхові компанії, працюючи з послугами медичного страхування, тяжіють до сервісної форми страхування, оскільки компенсаційна форма часто виступає платформою для різного роду шахрайств. Але в умовах елементарного дефіциту койко-місць і в державних, і в приватних лікарнях страховики просто не здатні виконувати свої зобов'язання перед клієнтами. У подальшому це призведе до втрати довіри з боку страхувальників.

Попри наявність серйозних проблем ігнорувати платоспроможний попит на страховий захист страховики не зможуть, тим більше в умовах зростання конкуренції на кризовому ринку. Виникає потреба у формуванні нових або модифікованих страхових послуг для захисту від пандемій та інших катастрофічних ризиків.

Достатньо детально проведені страховиками дослідження (у першу чергу це дослідження Lloyd's [5]) показують, що якісний страховий захист можливий лише в партнерстві страховиків та урядів.

Страховики здатні проводити більш якісні дослідження (через можливість більше платити фахівцям, аніж це є в державному секторі). Компанії можуть фінансувати якісний андеррайтинг та логістику.

Бачення корпорації «Ллойд» на поточну та майбутню ситуацію представлено в табл. 2.

Головний висновок дослідження «Ллойд» про коронавірус пов'язаний із тим, що у разі якщо ситуація не розрешиться впродовж наступного року, то забезпечувати страховий захист зможе лише державно-приватне партнерство. Зростання прямих і непрямих збитків, пов'язаних із пандемією COVID-19, розорюватиме страховиків, що намагатимуться працювати в сегменті.

Про справжній вплив пандемії COVID-19 на страховий ринок можна буде судити після отримання статистики його розвитку в 2020 р. (ключовим показником буде динаміка надходження страхових премій). Але вже зараз зрозуміло, що пандемія надала серйозний поштовх діджиталізації страхових компаній. Переважна більшість страховиків (принаймні всі компанії – лідери ринку) забезпечила своїм страховикам відділений доступ до сервісів. Якість

Таблиця 1

Рейтинг страхових компаній за чистими страховими преміями та участь у програмах страхування від COVID-19

№	Назва компанії	Чисті страхові премії за 2019 р., тис грн	Участь у програмах страхування від COVID-19	Максимальна страхова сума
1	ARX	2188493	Так	200000 грн
2	Уніка	1887107	Тільки для туристів та корпоративних клієнтів	1000-30000 євро
3	TAC CG	1649578	Тільки для туристів	1000-5000 євро
4	ІНГО Україна	1194312	Так	50000 грн
5	Арсенал Страхування	1047981	Тільки для корпоративних клієнтів	100000 грн
6	PZU Страхування	1010520	Тільки для туристів	3000 дол. США
7	Альфа Страхування	963070	Так	50000 грн
8	Оранта	846403	Ні	-
9	Універсальна	770795	Так	100000 грн
10	Провідна	754176	Так	50000 грн

Джерело: складено авторами за даними [12] та сайтів страхових компаній

Таблиця 2

Ситуація з COVID-19 та реагування приватного і державного секторів

Ситуація	Опис	Приклад ініціатив, що здійснюються або пропонуються
Поточний стан	Системний ризик, що компенсується повністю за рахунок платників податків	– державні позики; – схеми Фулроу; – інші ініціативи соціального забезпечення
Рестарт	Об'єднання ризиків між страховиками, щоб забезпечити захист від перешкод для бізнесу від майбутніх хвиль COVID-19	– потенційний комерційний продукт, розроблений ринком Lloyd; – страхові продукти інших компаній
Відновлення	Страховий продукт «Після події» надає негайне покриття для безбиткового переривання бізнесу, включаючи COVID-19, з надбавкою на тривалий термін, щоб компенсувати витрати	– структура з відкритим кодом Ллойда; – подібні послуги інших страхових компаній, які обов'язково з'являться на ринку впродовж короткого часу
Пандемічний фонд	Підтримувані урядом галузеві фонди для захисту споживачів від майбутнього пандемічного ризику переривання бізнесу, що не завдає шкоди (не охоплюється цим документом)	Широкомасштабна співпраця між приватним страховим сектором і державою за всіма аспектами (андеррайтинг, логістика, фінансування)

Джерело: складено авторами за даними [5]

електронних послуг суттєво відрізняється від компанії до компанії, але намагання забезпечити подібним сервісом клієнтів прослідковується чітко. Уже зараз можна вказати на те, що навіть після завершення пандемії бізнес-моделі у фінансовому і нефінансовому секторах суттєво зміняться і не повернуться до попереднього стану.

Висновки. Виникнення і швидке поширення коронавірусу COVID-19 стало справжньою несподіванкою для світової економіки. Неготовими до пандемії виявилися передусім сектор охорони здоров'я і соціального захисту. Виявилося, що протоколи реагування на поширення хвороби є здебільшого неефективними, а сучасні технології моделювання і прогнозування або не використовуються за призначенням, або мають обмежені можливості для специфічних нестандартних ситуацій. Також попри розвиненість інформаційних технологій суспільство у світі не відразу адекватно зреагувало на ситуацію, у чому, безумовно, є провина або намір урядів країн.

Дотепер не існує ні чіткого, єдиного для глобального світу погляду на проблему, ні бачення подолання кризової ситуації.

Утраги економічних суб'єктів є великими й остаточно невідомими, але результати виходу з кризи нестимуть у собі й позитиви, серед яких уже зараз можна чітко виділити справжню революцію у сфері діджиталізації бізнес-процесів, що відбулася впродовж останнього року.

Фінансовий сектор у принципі добре впорався з першою хвилею COVID-19. І це однаковою мірою стосується банківського, страхового та фондового секторів фінансового ринку. Проте в тривалій перспективі ситуація є дуже невизначеною.

Страховики в усьому світі відчули серйозний попит на страховий захист від COVID-19. При цьому не всі компанії готові надавати страховий захист, зважаючи на системність ризику і невизначену ситуацію в майбутньому.

Страховики активно включилися в процес оцінки і моделювання подальших подій, пов'язаних із пандемією COVID-19. Дослідження, проведені великими страховими корпораціями (найбільш відомим є дослідження лондонського «Ллойду»), показали, що найкращою моделлю подолання подібних катастрофічних ситуацій є партнерство держави і приватних страхових компаній.

Список використаних джерел:

1. Павлюк О. ВООЗ визнала епідемію нового коронавірусу пандемією. Ні, це не привід для паніки, а радше застереження. *T hromadske* : вебсайт. URL: <https://hromadske.ua/posts/vooz-viznala-epidemiyu-novogo-koronavirusu-pandemiyeyu> (дата звернення: 18.10.2020).
2. Пандемія. Велика українська енциклопедія : вебсайт. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 18.10.2020).
3. Талеб Н.Н. Черный лебедь. Под знаком непредсказуемости / пер. с англ. ; 2-е изд., доп. Москва : КоЛибри, Азбука-Аттикус, 2013. 736 с.
4. За 4 дні у світі на коронавірус захворіло рекордні 1,6 мільйона людей. *Українська правда* : вебсайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/10/18/7270286/> (дата звернення: 19.10.2020).
5. Supporting global recovery and resilience for customers and economies. The insurance industry response to COVID-19. *Lloyd's* : вебсайт. URL: <https://www.lloyds.com/news-and-risk-insight/coronavirus-updates-hub/supporting-global-recovery-and-resilience-for-customers-and-economies> (дата звернення: 26.10.2020).
6. Значення індекса Доу-Джонса. *Минфин* : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/dji/> (дата звернення: 27.10.2020).
7. Значення індекса S&P 500. *Минфин* : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/sp/> (дата звернення: 27.10.2020).
8. Значення індекса NASDAQ Composite. *Минфин* : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/nasdaq/> (дата звернення: 27.10.2020).
9. Значення індекса Nikkei 225. *Минфин* : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/nikkei/> (дата звернення: 27.10.2020).
10. Значення індекса FTSE 100. *Минфин* : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/ftse/> (дата звернення: 27.10.2020).
11. Фьючерс на індекс China A50. *Investing.com* : вебсайт. URL: <https://ru.investing.com/indices/china-a50> (дата звернення: 27.10.2020).
12. Рейтинг страхових компаній за чистими страховими преміями. *Фориншурер страхование* : вебсайт. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/19/12/80> (дата звернення: 28.10.2020).

References:

1. Pavlyuk O. VOOZ has recognized the epidemic of a new coronavirus as a pandemic. No, this is not a cause for panic, but rather a warning. *T hromadske* : veb-sajt. Available at: <https://hromadske.ua/posts/vooz-viznala-epidemiyu-novogo-koronavirusu-pandemiyeyu> (accessed 25 October 2020).
2. Pandemiya [Pandemic]. *Velyka ukrayins'ka entsyklopediya* [Great Ukrainian encyclopedia] : veb-sajt. Available at: <https://vue.gov.ua/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%8F> (accessed 18 October 2020).
3. Taleb N.N. (2013) *Chernyy lebed*. *Pod znakom nepredskazuemosti*. [Black Swan. Under the sign of unpredictability]. Moscow: KoLibri, Azbuka-Attikus, 736 p. (in Russian)
4. Za 4 dni u sviti na koronavirus zakhvorilo rekordni 1,6 mil'yona lyudey [In 4 days, a record 1.6 million people in the world contracted the coronavirus]. *Ukrayins'ka pravda* : veb-sajt. Available at: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/10/18/7270286/> (accessed 19 October 2020).

5. Lloyd's (2020) Supporting global recovery and resilience for customers and economies. The insurance industry response to COVID-19. *Lloyd's* : veb-sajt. Available at: <https://www.lloyds.com/news-and-risk-insight/coronavirus-updates-hub/supporting-global-recovery-and-resilience-for-customers-and-economies> (accessed 26 October 2020).

6. Dow Jones Industrial Average. *Mynfyn* : veb-sajt. Available at: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/dji/> (accessed 27 October 2020).

7. The value of the index Standard and Poor's 500. *Mynfyn* : veb-sajt. Available at: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/sp/> (accessed 27 October 2020).

8. The value of the index NASDAQ Composite. *Mynfyn* : veb-sajt. Available at: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/nasdaq/> (accessed 27 October 2020).

9. The value of the index Nikkei 225. *Mynfyn* : veb-sajt. Available at: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/nikkei/> (accessed 27 October 2020).

10. The value of the index FTSE 100. *Mynfyn* : veb-sajt. Available at: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/ftse/> (accessed 27 October 2020).

11. Futures on the index China A50. *Investing.com* : veb-sajt. Available at: <https://ru.investing.com/indices/china-a50> (accessed 27 October 2020).

12. Reytynh strakhovykh kompaniy za chystymy strakhovymy premiyamy [Rating of insurance companies by net insurance premiums]. *Forynshurer strakhovanye* : veb-sajt. Available at: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/19/12/80> (accessed 28 October 2020).